

नामांक

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions — 23

VU—29-2—Nim. Dar. II

No. of Printed Pages — 3

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2011

निम्बार्क दर्शन

द्वितीयपत्रम्

समय : 3 $\frac{1}{4}$ घण्टे

पूर्णांक : 60

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेख्यः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) प्रत्येक प्रश्नस्योत्तरमुत्तरपुस्तिकायामेव देयम् ।
- (4) प्रत्येक प्रश्नभागस्योत्तरं क्रमानुसारमेकत्रैव लेखितव्यम् ।
- (5) प्रथम प्रश्नस्य चत्वारः (i, ii, iii एवं iv) भागाः सन्ति । प्रत्येक भागस्य उत्तरस्य चत्वारः (अ, ब, स एवं द) विकल्पाः सन्ति । समुचित विकल्पस्य उत्तराक्षरं उत्तर-पुस्तिकायां निम्नलिखित तालिकां निर्माय एकस्मिन् स्थाने एव लेखनीयानि ।

प्रश्न क्रमाङ्कः	समुचित उत्तराक्षरम्
1. (i)	
1. (ii)	
1. (iii)	
1. (iv)	

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

1. (i) निम्बार्कसम्प्रदाये कस्य देवस्य अर्चना वर्तते ?
 (अ) महादेवस्य (ब) कृष्णस्य
 (स) रामस्य (द) ब्रह्मणः । 1/2
- (ii) द्वैदाद्वैतमतमस्ति —
 (अ) रामानुजस्य (ब) बल्लभस्य
 (स) निम्बार्कस्य (द) शंकरस्य । 1/2
- (iii) विशिष्टाद्वैतसिद्धान्तः वर्तते —
 (अ) बल्लभसम्प्रदायस्य (ब) निम्बार्कसम्प्रदायस्य
 (स) रामानुजसम्प्रदायस्य (द) मध्वसम्प्रदायस्य । 1/2
- (iv) राजस्थाने निम्बार्कसम्प्रदायस्य प्रमुखं पीठमस्ति —
 (अ) जयपुरे (ब) उदयपुरे
 (स) अजमेर नगरे (द) सलेमाबादे । 1/2

अतिलघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः

2. के आततायिनः ? 1/2
3. अणुरूपो जीवः सर्वशरीरं कथं व्याप्नोति ? 1/2
4. वेदान्ततत्त्वसुधायाः प्रथमपद्ये कस्य वर्णनमस्ति ? 1/2
5. “वेदान्तः” इति शब्दस्य सन्धि-विच्छेदं लिखत । 1/2

लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः (भाग - 1)

6. चेतनाचेतयोः को भेदः ? 1
7. “विसृज्य” इति पदे प्रकृतिप्रत्ययौ लिखत । 1
8. चेतन पदार्थस्य भेदान् लिखत । 1
9. ‘जायते’ इति पदं कस्य कृते प्रयुक्तम् ? 1
10. आत्मनो नित्यत्वं गीतानुसारं वर्णयत । 1
11. ‘पुण्डरीकनयनम्’ इति पदे कः समासः ? 1
12. वेदान्ततत्त्वसुधा व्याख्यायाः रचनाकारः कः ? 1

लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः (भाग - 2)

13. ब्रह्मणः लक्षणं किम् ? 1 $\frac{1}{2}$
 14. ईश्वरजीवयोः को भेदः ? 1 $\frac{1}{2}$
 15. गीतायाः वक्ताश्रोतारौ कौ ? 1 $\frac{1}{2}$
 16. “निर्गुणं तदिति ..... ।” इति पद्यं पूरयत । 1 $\frac{1}{2}$
 17. “भेदाभेद” पदे भेदः कीदृशः स्वीकृतः ? 1 $\frac{1}{2}$
 18. कालद्रव्यं विवेचयत । 1 $\frac{1}{2}$

निबन्धात्मकाः प्रश्नाः

19. द्वैताद्वैतविवेकग्रन्थस्य रचयितुः परिचयं लिखत । 8
 20. निम्बार्काचार्यमतानुसारं जीवस्वरूपं विवेचयत । 8

अथवा

- भेदाभेदपदे समानाधिकरण विरोधं प्रदर्श्य तत्परिहारः क्रीयताम् ।
 21. अप्राकृतमचेतनं विवेचयत । 8

अथवा

- तत्त्वत्रयस्य यथार्थता निरूप्यताम् ।
 22. अधोलिखितपद्यस्य ससन्दर्भं व्याख्यां लिखत — 2 + 6 = 8
 नित्यमुक्तजनतासुसेवितो बद्धजीवदययाऽक्षिगोचरः ।
 देशकालगुणवस्तुतो बृहद् बल्लवीप्रिय ! भवानमायया ॥

अथवा

- त्वत्समो यदिह नास्ति चेतनः कस्तदाधिकगुणाकरः प्रभुः ।
 त्वां प्रयामि शरणं शरण्यकं पुण्डरीकनयनं सुधानिधिम् ॥
 23. निम्नलिखितेषु पद्येषु यथेच्छं द्वयोः व्याख्यां लिखत — 4 + 4 = 8
 (क) अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
 तथाऽपि त्वं महाबाहो ! नैनं शोचितुमर्हसि ॥
 (ख) लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ ।
 ज्ञानयोगेने सांख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम् ॥
 (ग) यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः ।
 तदर्थं कर्म कौन्तेय ! मुक्तसंगः समाचर ॥
 (घ) आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः ।
 मातुलाः श्वसुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा ॥